

Hazırlayan: Can Ceylan

Sanatta Dermatoloji / Dermatology in Art

ŞİİR VE YAŞAM

Tutkularım tavşan atlet

İpi hüznüm göğüsledi

Aklım yine bir karış

Tadım yine kekremsi

Şiir sözcüğü; etimolojik olarak Arapça "Şi'r" sözcüğünden türemiş olup; "sezmek", "kavramak", "algılamak" anlamına gelir. Geçmiş dönemlerde, Türkçe karşılık olarak "koşuk", "yır", "özün" gibi bir çok seçenек önerildiyse de hiç biri "şiir" sözcüğünün yerini tutamamıştır. Şiir için çok sayıda farklı tanımlama yapılmıştır. Bunların bazıları "Dilin anlam, ses ve ritim öğelerini belli düzen içinde kullanarak bir olayı, duygusal, düşünsel bir deneyimi yoğunlaşmış ve sıradanlıktan uzaklaşmış bir biçimde ifade etme sanatı" ya da "Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk, kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi (Türk Dil Kurumu Sözlüğü)" şeklindedir. Yine Arapça kökenli, "şair" sözcüğü, özel bir anlama yeteneğine sahip olan, şiiri kurgulayan anlamı taşımaktadır. Günümüzde şair yerine kullanılmakta olan "ozan", Oğuz Türkçesi kökenli olup, Oğuz destanlarını okuyan saz şairleri için kullanılmış ve kabul görmüş olan bir terimdir. Behçet Necatigil "Şiir bir sorun, bir durum üzerine ölçülü konuşan, susunca da bizim düşünmemizi bekleyen bir olgunluktur, bir kıvam bulmadır", Ahmet Haşim "Şiir, bir hikâye değil, sessiz bir şarkıdır", Salah Birsal "Doğrusu şiirin hiçbir anlamı olmaması değil, şiirin o anlamı bağırması gerekir", İlhan Berk "Anlamla yola çıkılmaz. Şiir bir şey anlatmaz. Anlaşılmaq için de değildir", Necip Fazıl Kısakürek "Mutlak hakikati arama işidir" der şiir için. Şiirin yaşama eklenmesi, insanoğlunun kendi sesini bulması, konuşarak iletişim kurmasını sağlayan bir dil geliştirmesi ile başlamıştır. Çalışırken türkü söyleyen insanlar bireysel ya da grupsal gereksinimlerinden dolayı

farklı türlerde şiir türleri geliştirmişlerdir. Başka bir deyişle, şiirin gerçek kökeninin türkü olduğunu söylemek yanlış olmaz. Şiir yüzyıllar boyunca; dans, müzik, tiyatro gibi sanatlarla iç içe olmuştur. Süreç içerisinde bu sanatsal etkinlikler birbirlerinden ayrılır gibi olsalar da, güçlü bağlarını her zaman korumuşlardır.

Şiiri diğer edebî türlerden ayıran en önemli fark, söylenmek isteneni imgelerle anlatması, okuyanda güçlü bir etki ve çağrışım yaratmasıdır. Atilla İlhan'ın "Adını mih gibi aklımda tutuyorum" dizisinin yanında "Adını unutamıyorum" söyleminin oldukça cılız ve yavan kalması, herkeste aynı algıyı yaratan "Güneş batıyor" ifadesi yerine "Gün çingeneler gibi göçebeydi ufukta" (Cahit Sıtkı Tarancı) dizisinin insanda daha farklı bir etki yaratması, şiirde imgenin duyumsatma gücünü gösteren örneklerdir. Ahmet Haşim'in "Akşam, yine akşam, yine akşam. Göllerde bu dem bir kamaş olsun" dizelerinin, akşamın çekiciliğine farklı bir boyut kazandırmasıyla okuyucuyu daha içten, daha sıkı kucakladığı aşikardır.

Şair ya da ozan şiirini yazarken nasıl bir duruş ortaya koymalıdır ya da yüklendiği görev nasıl olmalıdır? sorusunun irdelenmesine gelince: Her şeyden önce, yaşadığı dünyayı, olayları ve insanları herkesten farklı algılayan, bu doğrultuda yapıtını ortaya koyan kişi olmalıdır şair. İzlenimlerini topluma aktarırken diğer sanatçılar kadar rahat olduğunu söylemek zordur. Ozanın dili, günlük konuşma dilinden de, düzyazıdan da farklı olmalı; daha özgün, daha yalın bir çizgi yakalayabilmelidir. Bu gerçekleştirilirken toplumsal algı ve anlayıştan kopmama dengesinin sağlanması da ozanın ustalığını gösterir. Behçet Necatigil "Şiir kata

Ege Üniversitesi
Tıp Fakültesi
Dermatoloji Anabilim Dalı
İzmir, Türkiye

Yazışma Adresi Correspondence:

Can Ceylan,
Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi
Dermatoloji Anabilim Dalı
İzmir, Türkiye
Tel.: +90 232 390 25 94
E-posta:
canderma@yahoo.com

©Telif Hakkı 2013 Türk Dermatoloji
Demeği Makale metnine www.
turkdermatolojidergisi.com web
sayfasından ulaşılabilir.

©Copyright 2013 by Turkish Society
of Dermatology - Available on-line
at www. turkdermatolojidergisi.com

kata değil, ata ata yazılır" derken şiirde gereksiz sözcüklerin yeri olmadığını vurgulamış, sözcük işçiliğinin ne denli hassas olması gerektiğini anlatmaya çalışmıştır.

Türk ve Dünya şiirinin büyük ustası Nazım Hikmet'in, yakın dostu Azerbeycan'lı Türkolog Ekber Babayev ve Memet Fuat'a yaptığı değerlendirmeler, şiir ve şairin duruşu üzerine önemli vurgular içermektedir: "Evela, bir metodoloji meselesi olarak şunu kabul etmeli : Şekilden öze, içeriğe değil; içerikten, özden şekle. İlk önce içerik, sonra şekil. Şeklin nasıl olacağını tayin edecek olan içeriktir. Yalnız, bir şey yapma, dogmatizme saplanma. Gençlikte dogmatizme, değişmeyen, ebedi gerçeklere saplanmak ve bunları kabul etmek ileri bir işmiş gibi gelir insana. Bak ben, yıllardır, hiç kafiyesi olmayan şiirler yazdım, konuşma dillerinin çeşidiyle şiirler yazdım, içinde bol resim olan, yahut hiç resim olmayan şiirler yazdım, kitap diliyle şiirler yazdım, çeşitli kafiye algılarıyla yazdım. Kısaca içeriğe, o şiirdeki, o belli, somut yazıdaki içeriğe uygun şekli bulmaya çalıştım. Yanlış bir iş yaptığıma da kani değilim. Genel olarak şiirimizin (bazen çok güzel şeylere de rastlanıyor) bugünkü sefaleti, şairlerimizin bir dönüm noktasında iki çeşit, birbirine zıt iki yobazlığa; yani hareketsizliğe, yani ölümlüğe saplanmış olmaları, şekil meselesini, kendilerinin kabul ettiği bir tek şekli esas olarak almalarıdır.

Sanat konusunda yobazlık en büyük düşmanımızdır. Yobazlık, nihilistliğin [yadsımacılık] bir çeşididir. Sekter(yobaz), bir şeyden, kendi zevkinden başka her şeyi, bütün görüşleri inkâr eder. Hele şekil meselesinde sekterliğin kötülükleri sayılamayacak kadar çoktur. Kafiyeli, vezinli şiir yazılmaz diyenler de, kafiyesiz, vezinsiz şiir yazılmaz diyenler kadar dar kafalıdır. şiir öyle de yazılır, böyle de.... Zaman oldu en renkli, en ahenkli şekillerin peşinde koştum. Halka söylemek istediklerimi bu şekillerle söylersem daha hoşta gider, daha kolay dinlenir, daha dokunaklı olur diye düşündüm. Zaman oldu, büsbütün tersine, en sade, en göze görünmez şekillerle halka türkümü dinletmek istedim. Bence öylesi de lazım, böylesi de, daha nice nicisi de. Sanatkâr, halka türküsünü dinletmek için en uygun şekilleri durup dinlenmeden, ömrünün sonuna kadar aramak zorundadır. Bazen bu araştırmalar aylarca süren bir baş ağrısından, sinir bozukluğundan başka sonuç vermez. Olsun...Ben şimdi bütün şekillerden faydalanıyorum. Halk edebiyatı vezniyle de yazıyorum, kafiyeli de yazıyorum. Tersini de yapıyorum. En basit konuşma diliyle, kafiyesiz, vezinsiz de şiir yazıyorum. Sevdadan da, barıştan da, inkılaptan da, hayattan da, ölümden de, sevinçten de, kederden de, umuttan da, umutsuzluktan da söz açıyorum, insana has olan her şey şiirime de has olsun istiyorum. İstiyorum ki okuyucum bende, yahut bizde, bütün duyguların ifadesini bulabilsin.

Kendi şiir anlayışıma değinmem gerekirse: Şiir yolculuğuna başlamamda bana yön veren başlıca esin kaynaklarının; farklı coğrafyalarda karşılaştığım insan ve yaşam kültürleri olduğunu söyleyebilirim. Daha sonraki süreçte bu etkileşimin, canlı ve cansız varlıklarda tematik dokuya ışık tutan içsel örgülere ulaşabilme çabasıyla sorgulayıcı bir ivme kazanmaya başladığını gördüm. Bana göre şiir, yaşamın denge ve döngülerini irdeleyen, yerine göre alışılmış algıları altüst edebilme gücünü sergileyebilen, düşün yüklü bir söz işçiliği olarak tanımlanabilir. Ozanın iç çatışma ve çözümlemelerini dile getirme uğraşını, insanın kendisiyle ve gözlemedikleriyle yüzleşmesi ya da hesaplaşması olarak görürüm. Şiirlerimde

zaman zaman, güncel konular üzerinden toplumsal sorunlara göndermeler yapmayı da ihmal etmem. "Akıl Çelinmeleri" ve "Al Buyur Canımdan Yak" ve "Ömür Diye Kuşandığımız" isimli üç şiir kitabım bulunmaktadır. Şiirlerim "Türk Dili""Kıyı", "Mahsus Mahal", "Alaz", "Berfin Bahar", "Deliler Teknesi", "Şehir", "Afrodisyas-sanat", "Deniz Suyu Kasesi", "Hayal" gibi şiir ve edebiyat dergilerinde yayınlanmıştır. Tevfik Fikret, Orhan Veli Kanık, Cemal Süreya, Ahmet Arif, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Orhan Veli Kanık, Necip Fazıl Kısakürek, Behçet Aysan, Metin Eloğlu, Attila İlhan, Ataol Behramoğlu, Can Yücel söyleyişlerinden etkilendiğim Türk şiirinin büyük ustaları arasındadır. Ancak, her okuyuşta farklı tat ve derinlik bulduğum, üzerimde oluşturdugu sarsıcılığı hiçbir zaman yitirmeyen "Nazım Hikmet" in şiirlerine ayrı bir parantez açmam gerekir. O'nun, günümüzde geçerliği ve evrenselliği halen tartışılmaz nice şiirlerinin yanında, üç ayrı hapisanede, üç yılda tamamladığı "Kurtuluş Savaşı Destanı"nın, bana göre ulusal kurtuluş savaşımızı en iyi betimleyen, duyumsatan eşsiz bir yapıt olarak kitaplıklarımızdaki özgün ve onurlu yerini her zaman koruyacağını düşünüyorum.

Edebiyat tarihinde dermatoloji uzmanı kimliği taşıyan şair var mı? diye bakıldığında "Cenap Şahabettin" isminin öne çıktığını görürüz. 1870 - 1934 yılları arasında yaşamış olan Cenap Şahabettin; Tevfik Fikret ve Halit Ziya Uşaklıgil'le birlikte Servet-i Fünun edebiyatının üç önemli isminden biri olmuştur. Türk şiirine sembolizmi ve parnasizmi (şiirde gerçekçilik) getiren Şahabettin, "sanat sanatı içindir" anlayışını benimsemiş bir şairdir. Aruz ölçüsüyle yazdığı eserlerinde ahenge ve müzikaliteye önem vermiştir. Manastır'da doğan şair, babasının Plevne'de şehit düşmesinden sonra ailesiyle İstanbul'a gelir. İlköğrenimini Tophane'deki Fevziye Mektebi'nde yaptıktan sonra Gülhane Askeri Rüşdiyesi 'ni bitirir. Tıbbiye İdadisi 'nden sonra Askeri Tıbbiye 'den mezun olur. Paris'te 4 yıl deri hastalıkları ihtisası yapar. Yurda döndükten sonra Mersin, Rodos ve Cidde'de karantina hekimliği, sıhhiye müfettişliği yapar. Kurtuluş Savaşı sırasında Kuva-yı Milliye hareketine karşı sergilediği olumsuz tutum, Darül Fünun öğrencileri tarafından istifaya zorlanmasına sebep olur. Sonradan cumhuriyeti desteklemiş olması, ne yazık ki fazla kabul görmez. Şiir dalında "Tamat", tiyatro dalında "Körece", düzyazı dalında "Hac Yolunda", "Evrak-ı Ayyam", "Afak-ı Irak", "Avrupa mektupları", "Tiryaki sözleri", "Vilyam Şekispiyer" belli başlı eserleri arasındadır. Cenap Şahabettin'in "Tiryaki Sözleri" isimli kitabından, bazıları dermatolojiyi de ilgilendiren birkaç özdeyişini, ardından da kendime ait bazı şiirlerimi sizlerle paylaşmak isterim: "Aslan yelesinde bit aranmaz", "Ter vücudun göz yaşıdır", "Başarı en etkili leke ilacıdır", "Dişime gelen işime gelir. İşte genelin tercihi", "Şiir bir müzik ise, aşk o orkestranın şefidir", "Ben enseme inen baltaya bakarım. Sapı ister şiir ve erdem, ister meşe sopası olsun", "Genç görünmek arzusu, ölüm endişesinden kaçınmak içindir. Genç görüldüğümüz oranda, ecelden uzak olduğumuzu sanırız.", "Elinden geleni yapmadığın sürece umduğunu bulamadığından şikayet etmeye hakkın yoktur", "Eskimiş fikirler paslanmış çivilere benzer, söküp atması çok güçtür."

Kaynaklar

1. Şiir, <http://tr.wikipedia.org>
2. Şiir, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>
3. Cezaevinden Memet Fuat'a Mektuplar, Nazım Hikmet
4. Nazım Hikmet Kendi Şiirini Anlatıyor, Ekber Babayev
5. Cenap Şahabettin, <http://www.siirakademisi.com>

GÜVERCİNCE

Son güvercin de uçtu sığındığım
burçlardan
Hüsranımın isyanı koy verdiğince
Kırılgan ve ürkekti toy güvercin damarım
Söyledimdi kaç sefer dil döndüğünce

Her sonbahar ertesi hüznünlere gömülür
Göçmen kuşlar bulurdum süzülüşümce
Bir zembille inerdim bulutlarla sarmaşık
Sökülmezdi feryadım direndiğimce

Anafordu buhranlar yaka paça vaziyet
Canhıraş kıskaçlara sürüklendikçe
Saçlarından alırdım hasretimin hıncını
Ellerimdi saçında bir çift kelepçe

Avuçlarımda daldı tutduğum her teli
Rüzgârlarda savrulan zülüflerince
Ürkütmesen diyordum kalan son
güvercini
Yalvardımdı kaç sefer yeltendiğimce

UZAKLAR**“Orhan Veli’ye”**

Doruklar pus telli duvak
Görümlüğü billur şafak

Dört dönüyorum
Dokuz dolanıyorum
Başım mahcup deve kuşu
Dümen suyum köstebek

Şöyle derin bir of çekip
Kopuvmek uzaklara
Çetrefil kent örgüsünden
Uçar adım dağa kalkmak

Restleşip yer çekimiyle
Başın göğe ermesi
Henüz palan vurmaktan
Karanlığın askısı

“İçkiye benzer bir şey var”
Bu gidip gelmelerde
Bir mit daha kaldırmıyor
Sapır sapır duvarlar

“İhtimal”... son payandam

UÇURTMA TÜRKÜSÜ

Çocukça bir hevesin
Havai uçurtması
Bozkırdan maviliğe
Kanatlanıp uçmaktın

İşkilli yumağının
Dolambaç eğriminde
Üst üste binmelerden
Sıyrılıp sökülmeğin

Lodosu ıslak sıcak
Keşşilemesi akça
Sen hepsinden fırlıdak
Uçsuzlara dolmaktın

Göğün özgür ormanı
Ak türküydü bulutlar
Kökü yağmur çilesi
Sen bağrında çomaktın

Çılgın bir kısrak gibi
Uçarı sevinçlerde
Sığmadıkça kabına
İpinden çekilmektin

İŞİN SONU “YAŞ”

Kaçık ayar bu son çingar
Gülümsüyorum
Kaz ayaklarım sırtıyor
Çatılıyor kaşlarımın belcesi
Somurtunca

Allık pudra tül perde
Botoks desen hikâye
Söz geçmez bu deriye

Postallarımı çekip
İsyanı bastırmaya
Gitmek var da
Gücüm yok

Tekmil paytak adımlarım
Aksi gibi üstelik
Lapa lapa “demans” yağmış
Güvendiğim dağlara

Ben bende değil gibiyim
Bir bulsam....döneceğim